

# Učiteljski tovariš

Stanovsko politično glasilo J. U. U. — sekcije za dravsko banovino v Ljubljani

Mesečna priloga »Prosveta«

Uredništvo in uprava: Ljubljana, Frančiškanska ulica 6/1. Rokopisov ne vračamo. Nefrankantnih pism ne sprejemamo. Izhaja vsak četrtek. Naročnina letno 60 Din za inozemstvo 80 Din. Člani sekcije J. U. U. plačajo list s članarino. Oglasi po ceniku in dogovoru, davki posebe. Pošt. ček. rač. 11.153. Telefon 3112

## Najvažnejše vprašanje naše organizacije

To vprašanje, ki je odprto že leta in leta, postaja pa čimdalje bolj pereče in tako rekoč osrednje vprašanje naše organizacije, se tiče poglobitve in razmaha aktivnega sodelovanja članstva na vseh toriščih našega združenja. Gre za tako imenovano aktivizacijo članstva, torej za docela notranji naš problem, ki pomenja v časih, ki jim gremo naproti, vsekakor »biti ali ne biti« našega organizacijskega življenja.

To razmišljanje se nam vsiljuje zaradi nekaterih simptomov, ki utegnejo — če se o pravem času ne izvrše potrebne remedure — resno ogroziti udarno pripravljenost organizacije, katere člani smo iz potrebe in stanovske zavestnosti.

Kljub dejstvu, da je mogoče prav naša organizacija v primeri z drugimi združenji pri nas relativno na zavirljivi višini, bi neodpustno grešili nad lastnimi koristmi, če bi se prepustili optimističnemu samozadovoljstvu ter se hoteli odpočiti na lavorikah dosedanjih uspehov v svoji notranji organizacijski zgradbi.

Stremljenje k izpopolnjevanju dosežene-ga ter večje nezadovoljstvo z obstoječim stanjem morata biti vsakemu pravemu članu najvišji načeli v vsakdanji življenjski borbi. Vsaka druga pot vodi navzdol in nazaj, v mrtvilo in brezbriznost, pomenja začetek razsula in v končnem stadiju smrt stanovske solidarnosti. Z razrahljanjem stanovskih socialnih vezi nastopa vzporedno in vztrajno tudi individualna demoralizacija, kar bi koncem koncev ne pomenilo samo, da je izgubila organizacija v vsakem pogledu svoje eksistenčno pravo, ampak da vpliva celo kvarno na kolektivno in individualno naravnost svojih članov.

Res je, da ne smemo tirati svojega nezadovoljstva v take skrajnosti in da smo — hvala Bogu — še daleč od takega stanja, toda ta resnica nas ne sme uspavati, da bi ne stali nenehoma budno na straži svojega izpopolnjevanja in napredovanja lastne organizacije.

Iz tega čuta odgovornosti so narekovane te vrstice in le v tej zvezi jih mora vsakdo razumeti.

Kljub relativno dobro izgrajeni organizaciji se odkrivajo natančnejšemu pogledu v njeno notranje stanje občutljive hibe, ki jih bo treba čimprej odpraviti, ako nočemo nastopiti poti navzdol — v malodušje in razkroj.

Cemu organizacija? Da se dosežejo smotri, ki bi bili posamezniku nedosegljivi. S skupnim delom in naporom torej, česar ne bi zmogel napor posameznika, čigar delo — pa bilo tudi postotno — bi izginilo kakor kapljica v vesoljnem morju. Podoba pa je, da smo se glede organizacijske vdanosti predali nekemu materialističnemu pojmovanju: dovolj je, če smo vključeni, da plačamo članarino, da smo ustvarili gmoto, ki bo ustvarjala čudeže že zgolj s svojo gravitacijsko silo. In vendar je tako pojmovanje docela zmotno in škodljivo. Masa sama ustvarja le predpogoje in možnosti dela, dela samega pa ne. Za to je treba požrtvovalnih inteligentnih delavcev, ki jim organizacija daje le potrebno torišče za njihovo delo.

Članstvo, ki samo redno plačuje svoje organizacijske prispevke in voli svoje upravne odbore le zato, da se samo reši vsakega dela, živi v težki samoprevarji, če misli, da mu bo njegova organizacija mogla priboriti to, kar more biti samo plod skupnega napora in požrtvovalnega dela vsega organiziranega članstva.

Vsaka organizacija potrebuje aktivnega članstva, ki ne čaka pobud in delavnosti samo od zgoraj. Kjer vladajo take razmere, meče to zelo slabo luč na kvaliteto članstva, organizacija sama živi pa neko fiktivno življenje, katerega neprišten blesek ne more nikogar varati, najmanj pa tiste činitele, za katere naj se ta blesek vzdržuje.

Čim težji so časi, tim večjo dolžnost ima članstvo, da aktivno posega v vsestransko delo. V kritičnih razdobjih so tudi politične razmere težke. Prepustiti v takih razmerah vso odgovornost in vse dolžnosti svojim vodilnim odborom, pomenja izdajstvo svoje pravde, beg v samo zaledje, pomenja pa lahko tudi streljanje v hrbet onim tovarišem, ki smo jih izvolili ter jim naložili dolžnost, da čuvajo nad našimi koristmi. Z zaupanjem vodilnih mest smo jim molče obljubili vso svojo moralno in materialno oporo za vse eventualnosti, ki bi jih mogle doleteti v areni organizacijske borbe.

Če zremo stanje v naši organizaciji iz tega vidika, moramo z bridkostjo ugotoviti, da se članstvo še vedno ni dvignilo na višino, kakršno bi današnje naloge in naši skupni smotri vprav nujno zahtevali.

## O zvišanih prejemkih

Državno tožiteljstvo v Novem Sadu je po službeni dolžnosti, na osnovi zakona o pobijanju draginje, dvignilo obtožbo proti nekaterim trgovcem zaradi prevelikega zaslužka pri prodaji kuriva. Iz vseh krajev nam javljajo, da so brezvestni spekulantni že na obvestilo o zvišanju naših plač dvignili cene vsem osnovnim življenjskim potrebščinam tako, da se zaradi tega državni uslužbenci po zvišanju prejemkov nahajajo v slabšem položaju nego prej.

(Jugoslovenska P. T. T., št. 106, od

1. novembra 1937.)

S 1. novembrom so bili izplačani povišani prejemki vsem državnim uslužbencem. Pri učitelstvu se giblje ves povišek osebne draginjske doklade med 52,50 in 130 din. Poleg tega se je zvišala rodbinska doklada za vsakega otroka, ne glede na število otrok in draginjski razred od 110 din na 140 din. To je minimalno zvišanje in znaša komaj 4—6 % dosedanjih naših prejemkov.

Dnevno časopisje je že pred mesecem poročalo o tem, da se bodo prejemki državnih uslužbencev vseh kategorij in skupin zvišali. Takrat še ni bilo določeno, odnosno javljeno za koliko se bodo plače zvišale in tudi največji optimisti v vrstah državnih uslužbencev niso pričakovali poviška, ki bi povsem ustrežal porastu cen prav vsem življenjskim potrebščinam. Toda zgodilo se je, česar smo se vsi bali, cene so se začele ponovno dvigati in to še preden smo prejeli povišice. Zgoraj citirani primer je edinstven, ki ga oblast obravnava kot je treba, ni pa edinstven pojav in bi jih širom države lahko našli na stotine. K temu pojavu moramo ponovno ugotoviti, da so se po letu 1935. cene dvignile za 23 %, a naše draginjske doklade so se zvišale komaj za 5—6 %. Toda, ko še

nismo imeli povišic v žepu, že so začele cene ponovno rasti. Kričivo so videli mnogi v tem, da se ni podala takoj jasna slika, za koliko se bodo plače zvišale, marveč je dnevno časopisje tudi po izidu odločbe ministrskega sveta navajalo le višino, ki so jo draginjske doklade dosegle z zvišanjem. Spekulantni so prav gotovo računali na izdatno zvišanje prejemkov in so zato tudi začeli dvigati cene svojim proizvodom. Da niso naše trditve utemeljene nam jasno pričajo cene drv, ki so se od lani do letos dvignile za 30 do 40 %.

Z znano uredbo o znižanju prejemkov iz leta 1935. so bile prizadete predvsem družine. S sedanjo odločbo se pa niso vrstile ne aktivnim ne upokojenim državnim uslužbencem rodbinske doklade za žene. Tudi prejemki poročene žene, ki je sama državna uradnica, se niso prav nič zvišali, in ostanejo hude in brez dvoma nesocialne zadevne določbe uredbe iz leta 1935. za nadalje v veljavi. — Samski državni uslužbenci so prišli po omenjeni odločbi na isto višino prejemkov kot pred letom 1935. Ni pa to primer tudi pri družinah državnih uslužbencev. In prav družine, pa bodisi, da je žena v državnih službi ali ne, prav te so bile leta 1935. tako zelo prizadete, ker so se jim dohodki skrčili od 25—50 %, prizadete so pa tudi sedaj, ker se jim ni vse v letu 1935. odtrgano vrnilo, prizadete so pa še bolj, ker se cene vsem življenjskim potrebščinam še vedno dvigajo.

Brez dvoma je, da je bilo zadnje zvišanje vsem državnim uslužbencem nujno potrebno in tudi dobrodošlo, toda prejemki so spričo naraščajoče draginje še vedno hudo prenikli in tudi sedaj še ne dosegajo eksistenčnega minima, kar se predvsem opaža pri družinah. Zaradi tega moramo ponovno dvigniti svoj glas po zvišanju prejemkov. Da bomo pa laže čakali, pozivamo odločujoče činitele, naj nastopajo proti vsem brezvestnim navijalcem cen, ker se po zaslugi raznih spekulativcev nahajamo sedaj še v slabšem položaju nego prej.

## Kakšen ne sme biti učitelj

»Politika združenja mora težiti za ustvarjenjem zadovoljstva in duševnega miru učiteljstva in zavesti pravičnosti o stanovskem in javnem življenju. Dvigati mora zdrav optimizem in pobijati malodušnost.

V šoli in med narodom mora učiteljstvo utrjevati vero v državo, v njeno moč in njene sposobnosti, vero, da more s svojim prirodnim bogastvom nuditi narodu vse blagostanje.

Zato mora učiteljski stan obvarovati svojo neodvisnost na vse strani, da bo lahko paraliziral vse kvarne vplive dnevnih politike na šolstvo in prosveto ter mogel braniti in zastopati interese stanu in šole napram vsakemu režimu.

V pogledu političnih in državljskih pravic pušča združenje članstvu svobodo opredeljevanja in dela izven organizacije. Toda tudi to delo mora biti v skladu s skupnimi interesi stanu.

Udruženje bo odločno branilo skupne duhovne, socialne in pravne interese stanu in štiti državljanske pravice učiteljstva.

(Sarajevska deklaracija JUU.)

Vračamo se torej k znani temi, k temi o politiki in strankarstvu. A k temu vprašanju se bomo vračali toliko časa, dokler bodo obstojali vzroki za to.

V tem trenutku nas še posebej zanima že sam pojav strankarskih učiteljskih klubov. Profesorji srednjih in strokovnih šol nimajo strankarskih klubov, profesorji visokih šol jih prav tako nimajo, nimajo jih poštari in jih nima sploh nobena uradniška organizacija. V Franciji in Angliji je na sto tisoče učiteljev, članov stanovskih organizacij, ampak nikjer ne obstojajo lokalne strankarske učiteljske organizacije. V Italiji in Nemčiji ne

obstojajo take strankarske organizacije že zaradi tega, ker v teh državah suvereno vlada totalitarni sistem. Naše učiteljstvo predstavlja zadnja leta v tem pogledu nekaj posebnega. Ono ima strankarsko učiteljsko centralo, ki se zelo briga za to, da se razširi po vsej državi. Centrala je delovala na to, da v okviru stanovskih učiteljskih edinic, sreskih društev, formira tudi strankarske učiteljske organizacije.

Ne verujemo, da kateri koli učitelj v svoji notranjosti odobrava to delo, ampak ako take formacije vendarle ponekod obstojajo, tedaj je treba iskati vzrok v povsem drugih motivih in ne v takih, kakršne se zahteva od članov Jugoslovenskega učiteljskega združenja.

Poleg tega moramo opozoriti na to, da učitelji, ki se združujejo v strankarske organizacije, nimajo vedno dovolj jasne predstave o tem, kaj pomeni strankarska organizacija in kaj pomeni učiteljska organizacija.

Učitelj, ki se združuje v strankarsko organizacijo, mora vedeti, da to delo mora biti v skladu s skupnimi interesi stanu.

**Človek je bitje, ki ne zmaguje s svojo močjo, marveč s svojim razumom.**

Učitelj, ki se združuje v strankarsko organizacijo, mora vedeti, da to delo mora biti v skladu s skupnimi interesi stanu.

Niti naša sreska zborovanja, niti naše delegacijske skupščine ne kažejo one borbeno iniciativnosti, ki bi dajala vodstvu dovolj moralne opore za zastopanje in branbo naših stanovskih koristi. Vsi — pa prav vsi — moramo podvreči svojo člansko dejavnost strogi presoji, ker se bo vsako zajedavstvo kruto maščevalo nad posamezniki in vsem našim stanom.

## VSEBINA:

- Najvažnejše vprašanje naše organizacije.
- O zvišanih prejemkih.
- Kakšen ne sme biti učitelj.
- Čitanke.
- LISTEK: Vsi sveti.
- Splošne vesti. — Kaj vse pišejo o učiteljsstvu, šoli, prosveti in JUU. — Naša gospodarska organizacija. — Mladinska matiča. — Šolski radio. — Stanovska organizacija JUU. — Novosti na knjižnem trgu.

## Čitanke

Nameravana unifikacija učbenikov je vzbudila mnogo ostrih kritik in ugovorov ter je pričakovati še večjega odpora, kadar se bo poskušala uvesti v življenje. Ne bomo se spuščali v potrebnost in upravičenost unifikacije knjig ali v utemeljenost odpora. Pričakovati je, da bo uvedba enotnih čitank v državi za dogleden čas zaspala, ni pa prerano govoriti o hibah, oziroma pomanjkljivostih čitank, katere bo treba na nekakšen način zmanjšati.

Kdor živi med mladino, se je mogel prepričati, da čitanke niso priljubljeno učencevo berilo. Iz tega spoznanja je treba poskušati ostvariti čitanko, ki bo za mladino vabljiva. Torej sta dosedanja oblika in vsebina čitank neprimerni, ker ne privlačita učencev.

Drugo dejstvo je, da je najjači sodobni oblikovalec ljudskih mas časopisje. Ono najbolj usodno posega v duševni razvoj množic. Nobena knjiga nima podobnega vpliva na obrazbo naroda. Iz te povezanosti — med ljudstvom in časopisi, ni izvzeta mladina.

Sedanje čitanke so okorele stvari, iz katerih diha diha veličastne znanosti. V njih je nanizana nekakšna statična, že dognana snov, ki zaradi svoje dovršenosti ne vzbuja občutja, dogajanja, ne more torej zagrabit učenca, da bi vneto sodeloval. Zgodovinska in zemljepisna snov sta podani v zaključnih slikah, one izpopolnjujejo učenčevu znanje, ne morejo pa s svojimi vzroki in posledicami kovati učencu življenjskih vtisov, ker tedanji dogodki nimajo vzročnih zvez z razmerami sedanjega časa. Gotovo je, da mora učitelj znati uporabiti vsako berilo ob pravem času. A tako iskanje zvez je vedno težavno in včasih prisiljeno.

Tudi naši možje-pisatelji so v čitankah opisani pomanjkljivo. Vzrok je gotovo štednja s prostorom. O novejših izumih ni nobenega poljudnega berila. O športu ničesar.

Leni učenci nikdar ne prečitajo čitank, ker so zanje preogromne. Knjižničarji jih pregledajo v nekaj dneh, potem tudi zanje niso več zanimive.

Istočasno nima učiteljstvo ob dnevnih dogodkih, kakor: obletnica rojstva ali smrti raznih velmož, ob zgodovinskih proslavah, odkritjih spomenikov, ob nenadnih dogodkih, kakor Masarykovi smrti, poplavalh itd., o radiju, letalih, ladjah in drugih iznajdbah, o političnih dogodkih: Abesinija, Kitajska, problem Judov in Palestine — nobenih primernih beril na razpolago. Razni izrezki iz časopisov ne morejo v polni meri pritegniti učencev, še večkrat pa se ne more v polni meri zadostiti učenčevim željam, da bi sami čitali snov, ki jih je popolnoma prevzela. Izrezke čitajo samo posamezni učenci, drugi poslušajo, jim torej manjka vizuelna slika in eventualnih slik ali statistik ne morejo proučiti. Pri tem manjka tudi vaja v čitanju.

Kakor odrasle, tako tudi otroke zanima predvsem dnevno dogajanje; jih navdušuje, kuje v njih voljo in nazore, otroci govore kako bi stanje predrugačili, se hočejo boriti, sočustvujejo itd. — a s tem je že šola dosegla svoj smoter, ker je uvedla v šolo življenje, da more usposobiti učenca za življenje.

Temu primerno bo treba tudi urediti čitanke. Biti morajo aktualne, gibčne in vsestranske, kakor je življenje različno in pestro in vpliv njegov na človeka raznovrsten. V sedanji obliki čitanke tega nuditi ne morejo. Zato je umestno, da se čitanke izpremene vsebinsko in oblikovno, da se prilagodijo dobi.

To moremo doseči z uvedbo časopisov-mesečnikov.

Ti časopisi bi prinašali na pr. ob obletnicah Krekove in Vošnjakove smrti kratke članke o njunem delu in pomenu za razvoj jugoslovenske misli in zadržarstva, razglabljal bi naše prometno omrežje, sledili razvoju železaren v Zenici in vsem novim industrijskim napravam, razčlenilo bi se naše morsko in tujsko-prometno vprašanje; kmetijci bi ob vsakem letnem času priskočili na pomoč s strokovnimi nasveti, šport, letanje, z Abesinijo in bratomorno vojno v Španiji vred bi spadalo v ta okvir.

